

Ratingul transparenței și calității acționariatelor bancare

Autori:
Adrian
Lupușor
Dumitru
Pintea

Cuprins

Note de principiu.....	2
Introducere și repere metodologice	3
Ratingul transparenței și calității bancare.....	5
Anexa 1. Criteriile pentru evaluarea transparenței acționarilor	6
Anexa 2. Criteriile pentru evaluarea puterii financiare a acționarilor	7

Note de principiu

Determinarea calității acționariatului unei bănci reprezintă evaluarea fiecărui acționar în parte, în raport cu ponderea pe care acesta o deține în capitalul social. Evaluarea respectivă s-a bazat pe anumite criterii teoretice (prezentate în anexe) care ar caracteriza cele 2 elemente de bază ale clasamentului.

Totodată evaluarea dată reprezintă opinia autorilor, iar ratingul poate fi privit ca o percepție a societății asupra acționariatului unei bănci în baza informației publice. Astfel, încurajăm acționarii bancari care ar putea să se considere nedreptățiți de această evaluare, să publice informații suplimentare care ar putea completa datele de care dispunem la moment în baza informațiilor de pe paginile web ale instituțiilor bancare.

Ratingul nu reflectă nivelul de solvabilitate a instituțiilor bancare și nici indicatorii de rentabilitate și profitabilitate. Astfel, băncile cu un punctaj slab nu neapărat prezintă careva riscuri pentru stabilitatea financiară. Totodată, ratingul nu are scopul de a acorda careva aprecieri privind nivelul de transparență și calitate a acționarilor băncilor comerciale, ci doar oferă o analiză comparativă în acest sens.

Introducere și repere metodologice

Una din principalele vulnerabilități ale multor bănci moldovenești ține de transparența și calitatea scăzută a acționarilor. De multe ori, aceasta problemă a subminat guvernanta corporativă ale instituțiilor bancare, fapt ce s-a soldat cu acumularea de active toxice în sistem și chiar falimentare a 3 bănci importante (Banca de Economii, Banca Socială și Unibank). Prin urmare, în vederea soluționării crizei bancare actuale din Republica Moldova, este absolut necesară sporirea transparenței și calității acționarilor bancari. În acest sens, sunt necesare acțiuni atât din partea BNM (Planul de acțiuni pentru asanarea sectorului bancar pentru 2016-2017¹), cât și din partea băncilor comerciale.

Prezentul raport cuprinde o analiză detaliată a acționarilor băncilor comerciale din Republica Moldova, în baza căreia este elaborat un rating al transparenței și calității acționariatelor bancare. Analiza este axată pe datele care pot fi găsite pe paginile web ale instituțiilor bancare din țară și se focusează pe 2 aspecte fundamentale care determină dezvoltarea pe termen lung a oricărei bănci: (i) transparența și responsabilitatea acționarilor; și (ii) puterea financiară a acționarilor. Astfel, scopul acestui raport este de a oferi publicului larg o sursă credibilă de informație privind transparența și calitatea acționarilor bancari și, în așa mod, de a responsabiliza băncile în procesul de îmbunătățire a transparenței și calității acționariatelor.

Evaluarea a constat din 3 etape:

Etapa 1. Atribuirea fiecărui acționar a unui punctaj de la 1 la 10 pentru 2 componente de bază ce determină calitatea acestuia: (i) puterea financiară, și (b) transparență și responsabilitate. Punctajul se atribuie în dependență de caracteristicile descrise în Anexa 1 (pentru putere financiară) și Anexa 2 (pentru transparență și onorabilitate).

Etapa 2. Calcularea notei finale pentru fiecare acționar. Ținând cont că la evaluarea acționarului se iau în considerație 2 elemente absolut importante fiecare în parte, cât și împreună, nu putem admite ca valoarea scăzută a unuia să fie compensată de valoarea ridicată a celuilalt (medie aritmetică) ceea ce ar distorsiona valoarea reală. Astfel, pentru a obține o notă cât mai mare, acționarul trebuie să exceleze la ambele componente concomitent, respectiv la calcularea notei finale vom utiliza mai degrabă măsura distanței dintre punctajul atribuit celor 2 componente și punctajul teoretic perfect de 10, și valoarea de 10. Cu cât este mai mică distanța de la punctajul atribuit de punctajul perfect, cu atât va fi mai mare nota finală a acționarului. Formula matematică:

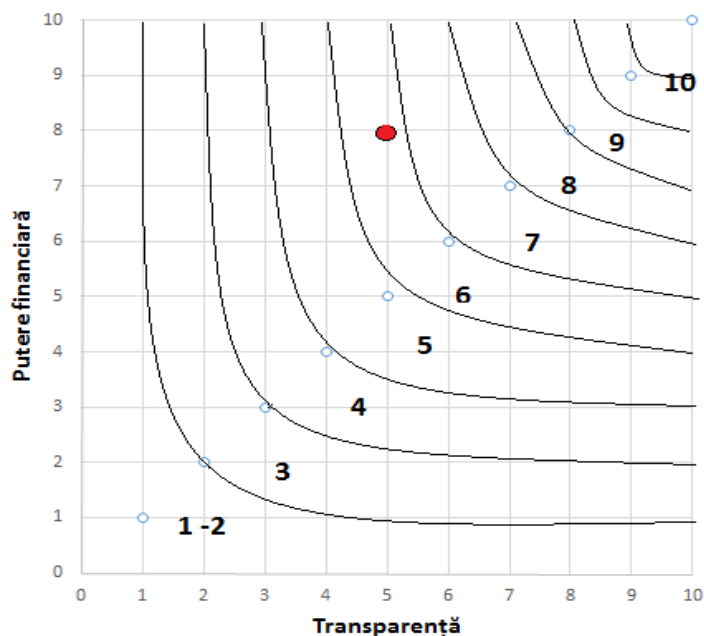
$$Nota\ finală\ acționar = 10 - \sqrt{\frac{(10-A)^2 + (10-B)^2}{2}}$$

unde: A – punctajul componentei putere financiară
 B – punctajul componentei transparență

¹ „Cum restabilim încrederea în bănci”, Expert-Grup, 2016, <http://www.expert-grup.org/ro/biblioteca/item/1212-plan-consolidare-sistem-bancar-moldova&category=7>

La baza alegerii formulei de calcul privind calitatea fiecărui acționar s-a ținut cont de faptul că o imagine cât mai clară poate fi obținută în rezultatul combinării mai multor caracteristici, în cazul nostru *transparența* și *puterea financiară*. În practica internațională astfel de calcule se fac la determinarea ratingurilor a căror rezultate sunt prezentate prin stelute (de exemplu compania Morningstar² din Canada de evaluare a fondurilor de investiții).

Figura 1. Exemplul unui acționar care are un punctaj 8 la o componentă și 5 la alta ar avea nota finală 6,5 respectiv s-ar afla în zona 6

Etapa 3. Ratingul băncii reprezintă o sumă a tuturor notelor acționarilor ponderată cu cota deținută de fiecare acționar:

$$\text{Nota finală a acționariatului} = \frac{\text{nota acționarului} \times \text{cota de acțiuni deținută}}{100}$$

Totodată ținând cont de faptul că nota finală a acționariatului unei bănci poate fi influențată de o anumiți factori obiectivi și subiectivi (legăturile de rudenie dintre acționari, ponderea acțiunilor de tezaur, implicarea reală a acționarilor în administrarea băncii, etc.) pe care opinia publică nu are capacitatea de ai percepe imediat, rezultatul este prezentat sub forma unor stelute după următoarea formulă:

Rezultat	★★★★★	★★★★★	★★★★	★★★	★
Nota finală a acționariatului	10 - 9	9 - 8	7- 6	6 - 5	<5

² http://www2.morningstar.ca/homepage/h_ca.aspx?culture=en-CA

Ratingul transparenței și calității acționariatelor bancare

Conform analizei efectuate asupra informațiilor disponibile pe paginile web ale băncilor comerciale, precum și a altor informații publice, topul pozițiilor în clasamentul transparenței și calității acționariatelor bancare este ocupat de către: B.C. „Mobiasbanca - Groupe Societe Generale” S.A., B.C. „ProCredit Bank” S.A., BCR Chisinau S.A., B.C. „FinComBank” și B.C. „Eximbank - Gruppo Veneto Banca” S.A. S.A.

Reiterăm faptul că ratingul prezentat nu reflectă solvabilitatea și stabilitatea financiară a băncilor comerciale, ci se referă strict la componența beneficiarilor finali ai acțiunilor bancare, analizați prin prisma a 2 indicatori de percepție: (i) transparența; și (ii) puterea financiară (criteriile privind atribuirea punctelor sunt prezentate în Anexa 1 și Anexa 2). Totodată, ratingul nu are scopul de a acorda careva aprecieri privind nivelul de transparență și calitate a acționarilor băncilor comerciale, ci doar oferă o analiză comparativă în acest sens.

Tabelul 1. Ratingul transparenței și calității acționarilor din sectorul bancar al Republicii Moldova, conform situației de la 21 martie, 2016

BANCA COMERCIALĂ	Rating
B.C. „Mobiasbanca” S.A., B.C. „ProCredit Bank” S.A., BCR Chișinău S.A.	★★★★★
B.C. „FinComBank” S.A. B.C. „Eximbank” S.A.	★★★★★
B.C. „Victoriabank” S.A.	★★★★
B.C. „Energbank” S.A., B.C. „Comerțbank” S.A., B.C. „EuroCreditBank” S.A. B.C. „Moldindconbank” S.A.	★★★
B.C. „Moldova - Agroindbank” S.A.*	★

Sursa: Calculele autorilor în baza informațiilor disponibile pe paginile web ale băncilor comerciale

* Situația la B.C. „Moldova - Agroindbank” S.A. este neclară în contextul blocării de către BNM a unui grup de acționari ce reprezintă o pondere de 39,58%

Anexa 1. Criteriile pentru evaluarea transparenței acționarilor

PUNCTAJ	TRANSPARENȚĂ ȘI RESPONSABILITATE
10	Structuri ale căror fondatori sunt reprezentați de entități statale, cu o excelentă imagine financiar- economică pe plan mondial. Totodată statele fondatoare dețin cel mai înalt nivel de rating de țară menținut de agențiile din BIG THREE (Standard&Poor's, Moody's și Fitch Ratings). De asemenea, responsabilitatea și transparența este determinată de obiectivele acestor fonduri, acestea nu urmăresc neapărat realizarea de profit ci mai degrabă o investiție de dezvoltare a economiilor în care sunt prezente.
9	Grupuri financiare cu o reputație internațională, foarte buna prezente în cele mai puternice sisteme financiare. Dea lungul activității acestea nu au fost implicate în scandaluri de faliment sau de altă natură. Totodată se cunosc acționarii precum iar oamenii care gestionează afacerea au o bună reputație. Acest punctaj este de asemenea caracteristic și pentru acționarii care dețin o funcție administrativă în cadrul băncii, respectiv acestora li se atribuie un grad de responsabilitate ridicat, precum și membrilor familiei acestora.
8	Grupuri financiare regionale cu o reputație foarte buna prezente în sisteme financiare considerate a fi destul de puternice (în cazul RM- Grecia, Romania, Italia). Se cunosc acționarii, iar oamenii ce gestionează afacerea sunt cunoscute ca persoane competente cu o bună reputație. Acest punctaj este de asemenea caracteristic și pentru acționarii care dețin o influență semnificativă asupra băncii, fiind membri ai Consiliului de Administrație al băncii, precum și membrilor familiei acestora.
7	Putem considera că aceste persoane, împreună cu membrii familiilor acestora, acționează doar în interesul băncii. Fiind fondatori ai băncii, aceștia reprezintă un element de echilibru în structura acționariatului și în luarea unor decizii privind dezvoltarea instituției.
6	În mare parte aceste persoane au o reputație relativ bună în rândurile populației și nu se eschivează să-și prezinte afacerile pe care le conduc. Totodată sunt rezidente în Republica Moldova
5	În această categorie se înscriu oameni de afacere cu un oarecare renume într-o altă țară decât Republica Moldova, și despre care există suficientă informație pentru a putea produce o oarecare opinie publicului. Totuși faptul că nu sunt rezidenți îi face mai puțin expuși în fața instituțiilor statului în cazul unor anchete.
4	Persoane fizice rezidente relativ cunoscute dar care nu sunt prezente în mediul de afaceri și este relativ greu de creat o imagine asupra calităților personale
3	Persoane fizice nerezidente relativ cunoscute dar care nu sunt prezente în mediul de afaceri și este relativ greu de creat o imagine asupra calităților personale

2	Caracteristici asemănătoare cu cele pentru punctajul 1, valoarea mai mare este dată de faptul că sunt rezidente în RM. De asemenea aici se înscriu acțiunile lipsă din rapoartele băncilor.
1	Entități sau persoane fizice absolut necunoscute, rezidente în jurisdicții catalogate ca off-shor sau asupra cărora planează suspiciuni că ar fi fost constituite pentru a fenta legislația bancară. De asemenea, acestea activează concertat și reprezintă interesele altei persoane. Per ansamblu acestea sunt folosite pentru a disimula beneficiarul final din anumite raționamente de imagine. Mai mult ca atât, faptul că nu sunt rezidenți face cu atât mai imposibilă orice investigație de către autoritățile naționale.

Anexa 2. Criteriile pentru evaluarea puterii financiare a acționarilor

PUNCTAJ	PUTERE FINANCIARĂ
10	Cel mai înalt nivel de putere financiară este reprezentat însăși de soliditatea economiilor statelor ce dețin fondurile respective. De asemenea aceste structuri financiare au capacitatea în orice moment de a face față unor infuzii suplimentare de capital precum și să absoarbă ușor eventualele pierderi. Mai mult ca atât, analiza financiară a fondatorilor poate fi făcută practic în orice moment, indicatorii și datele brute fiind informații publice. Putem menționa că fondatorii BERD-ului la fel sunt state puternic dezvoltate
9	Grupuri financiare ale căror active depășesc 100 de mlrd dolari. Totodată acestea își au sediul social în țări cu un sistem financiar transparent, solid și bine supravegheat. De asemenea implementează și se supun unor standarde financiare și instituții internaționale. O altă caracteristică ar fi listarea acestor entități la bursă unde în orice moment se poate da o apreciere a solidității financiare.
8	Grupuri financiare mai mici decât la punctul precedent, ale căror active nu depășesc 100 de mlrd dolari. Totodată acestea au o bună reputație internațională sau regională, fiind prezente în mai multe state. De asemenea acestea regulat își publică rapoartele financiare atât la nivel micro (o entitate din grup), cit și la nivel macro (întreg holdingul financiar în general). Totodată se cunosc acționarii și beneficiarii finali ai afacerii. Acest punctaj este de asemenea caracteristic și pentru acționarii care dețin o funcție administrativă în cadrul băncii, respectiv au o influență financiară semnificativă în raport cu alte persoane.
7	Aceste persoane sunt cunoscute în Republica Moldova și sunt percepute ca persoane foarte bogate cu o implicare activă în business și cu importante active materiale. Puterea lor financiară ar putea fi relativ ușor determinată de organele de control naționale. De asemenea acestea ar avea fonduri pentru a recapitaliza banca în anumite condiții.
6	În această categorie se înscriu persoanele fizice bine cunoscute în mediul de bancar din Republica Moldova, însă nu au o puternică poziție financiară. Totodată acestea nu dețin active importante altele decât cele bancare. În aceste caracteristici se înscriu fondatorii băncilor și președinții de bancă (precum și membrii familiei acestora) care teoretic au ca obiectiv menținerea viabilității băncii.

5	Persoane fizice străine cu o anumită reputație financiară, care se poate ușor de determinat din surse media. Totodată aceste persoane sunt implicate în industria financiară a altor state, rezultatele financiare fiind făcute publice. Totodată ținând cont de faptul că nu sunt rezidente în Republica Moldova, acestea ar putea să se eschiveze de la anumite acțiuni întreprinse de organele de control naționale.
4	Persoane fizice rezidente în Republica Moldova, necunoscute publicului larg, fără afaceri importante și afiliate unui acționar mai puternic sau acționează concertat cu acestea. Angajați ai băncii care au obținut acțiuni în urma unor emisii suplimentare.
3	Persoane fizice nerezidente în Republica Moldova, necunoscute publicului larg, fără afaceri importante și afiliate unui acționar mai puternic sau acționează concertat cu acestea. Angajați ai băncii care au obținut acțiuni în urma unor emisii suplimentare..
2	Caracteristici asemănătoare cu cele pentru punctajul 1, valoarea mai mare este dată de faptul că sunt rezidente în RM
1	Practic aceste persoane sau entități nu au nici un fel de putere financiară, neexistând informații în mediul public, scopul acestora nefiind unul economic, ci mai degrabă unul de fraudă sau acaparare ostilă. Pe de altă parte, în media există informații că acestea ar fi companii cu fondatori obscuri așa zise companii <i>mail box</i> sau persoane a căror identitate este folosită pentru a disimula adevăratul beneficiar.